

9. Ibidem, p.54.
10. Ibidem, p.52.
11. Ibidem, p.53.
12. Lucian Blaga, *Concepția despre lume și știința*, //Lucian Blaga, *Încercări filosofice*, Ed.Facla, 1977, p.56.
13. Ibidem, p.57.
14. Lucian Blaga, *Intellectualismul în filosofie*, //Lucian Blaga, *Încercări filosofice*, Ed.Facla, 1977, p.60.
15. Ibidem, p.61.

IMPACTUL INTELECTUALITĂȚII ASUPRA DEZVOLTĂRII SOCIETALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Valeriu Capcelea, doctor habilitat în filosofie,
conferențiar universitar, secretar științific
al Filialei Bălți a Academiei de Științe a Moldovei
m. Bălți

În perioada post-totalitaristă, interesul față de rolul intelectualității în viața socială se intensifică pe fundalul efectuării transformărilor sociale de anvergură, iar discursurile științifice ne prezintă o gamă exhaustivă de idei despre ea în care sunt analizate funcțiile sociale și capacitățile intelectualității care pot contribui la rezolvarea problemelor societății în tranziție. Totodată, în literatura de specialitate, există anumite semne de întrebare vizavi de randamentul social al intelectualității, în condițiile în care populația nici în trecut, nici astăzi, nu nutrește un sentiment de simpatie față de ea [a se vedea: 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10].

Intellectualitatea a fost și trebuie să fie preocupată de problemele societății, care are misiunea de a găsi soluții viabile pentru rezolvarea acestora. Rolul intelectualului rezidă în a scoate în față un adevăr fondat pe principii morale sănătoase și solid argumentate, iar misiunea societății de consum în care trăim astăzi este de a distorsiona, sau chiar a masca adevărul, acesta fiind irelevant și dăunător pentru ea. În această ordine de idei, istoricul român Lucian Boia, consideră că „intelectualul, mai ales el, ar trebui să fie un om liber. Nu înseamnă că și este. E supus, ca oricine, conjuncturilor istorice și presiunilor ideologice. Într-un fel sau altul, cariera lui e dependentă de Putere (cu atât mai mult într-un regim autoritar și, fără doar și poate, într-unul totalitar). Nu puțini intelectuali au de altfel fascinația Puterii; se simt ei înșiși mai puternici, adăpostiți la umbra ei. În tot cazul,

intelectualul are o abilitate: aceea de a găsi, de fiecare dată, argumente potrivite pentru a justifica și a se justifica. Mai ales atunci când i se pare că istoria și-a dat verdictul. Pentru intelectual, glasul istoriei este irezistibil” [1, p.34]. În același context, filosoful francez Régis Debray, subliniază că intelectualul nu este doar cel ce gândește lumea, ci și cel ce are puterea de a transmite celorlalți gândirea sa despre lume, care are deci capacitatea de a-și face ideile cunoscute. Dar, în opinia lui, intelectualul de azi, cel ce apare la televiziune și în pagini de ziare, a devenit portavoce a elitelor politice și economice. Acest intelectual nu mai rostește adevărul, căci adevărul rănește, lovește în interesele și iluziile în care ne scaldăm cu toții. Un intelectual cu mare succes de public, este cel ce spune ceea ce oamenii doresc să audă, deși o știu deja. Adică nu mai e un intelectual veritabil [7, p. 23]. Cu toate că aceste afirmații se referă la situația din Franța, ele oglindesc sută la sută poziția intelectualității autohtone.

De-a lungul istoriei intelectualitatea a dat dovadă de atitudini surprinzătoare, a avut o poziție critică radicală față de cei de la putere, sau o acomodare neutră, degenerând, de cele mai multe ori, până la pactizarea totală cu regimurile totalitare. Fiind aparent amoral sau cinice, aceste poziții se pot explica în raport cu cele două atitudini principiale ale intelectualului față de un sistem de care depinde din punct de vedere material. Dacă ne referim la aportul lor în viața politică, intelectualii trebuie să-și asume rolul de a crea și menține echilibrul eșichierului politic, având în aceste condiții, un rol profetic, de a prezice viitorul dezvoltării țării. În acest context apare următoarea întrebare: Care trebuie să fie primul pas al intelectualului de azi? De a-i face pe cei de lângă el să conștientizeze lipsa și, totodată, necesitatea de înțelepciune și moralitate, ca ei să se ridice la luptă împotriva propriei mediocrități și ipocrizii ale „valorilor” societății de consum. Într-o societate, intelectualitatea ar trebui să fie anume aceea bază de dezvoltare spirituală și intelectuală a umanității, care să garanteze și să susțină libera exprimare și democratizarea adevărată a ei. Însă, pentru aceasta este necesar ca intelectualitatea să respecte astfel de virtuți sociale precum *onoarea, conștiinciozitatea, cumsecădenia, obiectivitatea și principialitatea*, care ar oferi posibilitatea de a se transforma într-o imunitate specifică împotriva slăbiciunilor și viciilor umane. Putem constata că din acest punct de vedere, în Republica Moldova astăzi există o lipsă totală a intelectualilor pentru că avem numai politicieni, analiști politici și o majoritate covârșitoare de oameni, lipsiți totalmente de inteligență și cultură. În această ordine de idei, apar în mod legitim, următoarele întrebări: Unde este acel strat social pentru care munca intelectuală reprezintă sursa principală de existență? Unde sunt cei care prin activitatea lor ar trebui să se îngrijească de sfera vieții spirituale și morale a poporului?

Dezvoltarea umanității ne demonstrează că pentru a realiza transformări sociale de anvergură este nevoie de existența unei forțe motrice autentice, a unui mediator între putere și mase, care ar putea fi intelectualitatea, ce posedă cunoștințele necesare pentru a influența și a media cu cei de la putere o dezvoltare socială pe un făgaș constructiv. Din păcate, cazul Republicii Moldova nu ne denotă despre aceasta, datorită faptului că intelectualitatea autohtonă rămasă în țară după exodul peste Prut din 1940 și 1944, ca urmare cotropirii Basarabiei de către URSS, a fost exterminată sau marginalizată, fiind solicitată doar în calitate de personal de deservire, nu în calitate de strat social creativ și liber.

În opinia academicianului Gheorghe Duca, „rolul elitei intelectuale din Republica Moldova în procesul de *Renaștere Națională* și redobândire a *Libertății* a fost unul fundamental și decisiv. Aceasta a reușit să consolideze în jurul ideii naționale mase largi ale populației. Altfel spus, și-a îndeplinit nobila misiune de a fi călăuză poporului său în momentele istorice de grea cumpănă, exprimându-și astfel protestul față de regimul comunist totalitar și atașamentul față de valorile democratice” [8, p.5]. Într-adevăr, în acești ani, ea a dat dovadă de spirit patriotic, reușind să concentreze și consolideze în jurul său tot poporul, care a dus la obținerea independenței și suveranității. Însă, ulterior, datorită inhibării și închistării intelectualității s-a produs frânarea dezvoltării țării noastre. Meditând asupra problemei cine este cointeresat în dispariția acestui strat social în Republica Moldova, putem ajunge la concluzia că lipsirile materiale la care sunt supuși profesorii, mediul academic, scriitorii etc. duce, în mod inevitabil, la suprimarea și, până la urmă, la pieirea intelectualității, la dispariția culturii naționale.

În această ordine de idei, intelectualitatea autohtonă trebuie să se opună minciunii și ipocriziei clasei politice din Republica Moldova, care sub pretextul integrării europene a jefuit în ultimele decenii poporul, materializându-și interesele de grup. Intelectualitatea trebuie să ocupe o poziție certă în această privință, dând dovadă de *civilitate, buna-credința și discernământ* pentru a scăpa țara noastră de eșecurile și avatarurile perioadei de tranziție post-comunistă. Putem constata că astăzi la noi în țară se observă o agonie a intelectualității în calitate de forță activă în cadrul culturii și vieții sociale. Totodată, reprezentanții intelectualității manifestă indiferență față de situația creată și nu reacționează la acțiunile dăunătoare spiritului și cauzei naționale. În această ordine de idei, ne raliem opiniei marelui om politic român Ion Brătianu, care spunea că intelectualii nu trebuie să refuze jocul politic, datorită faptului că sunt oameni pregătiți, care pot să fie utili în acest domeniu. Majoritatea intelectualilor, corupți din punct de vedere politic și nu numai, pot fi considerați, în mare parte, responsabili pentru eșecul transformărilor sociale și pentru lipsa de rezultate

palpabile a perioadei de tranziție. Aceasta s-a produs, în opinia noastră, datorită duplicității unei părți considerabile a intelectualității autohtone, care a fost și rămâne lipsită de valori și principii morale, de demnitate națională, fapt care le erodează unitatea și integritatea spirituală, făcându-i vulnerabili în fața presiunii venite din partea puterii, atât în perioada totalitarismului comunist, cât și în perioada de tranziție.

În acest pătrar de secol, care a trecut de la 1991 încoace, clasa politică din Republica Moldova a reușit să asasineze elita intelectuală și e foarte greu să găsești intelectuali care nu ar fi fost corupți de oamenii politici și care ar fi reușit să imprime o nouă calitate politicianilor noștri. Din contra, politica i-a impus intelectualului propriile principii și reguli de joc, mistuindu-i esența lui intrinsecă. În întreaga lume, odată cu venirea intelectualilor în politică se obține un plus de valoare acestuia, dar în țara noastră, după contactul cu politica, intelectualii devin non-valori, promotori ai celor mai murdare și josnice metode și procedee de conviețuire umană, intoxicând-o și lipsind-o de orice șansă de a renaște din punct de vedere moral. Ne raliem opiniei, conform căreia politica a prostituat elita intelectuală din țara noastră [a se vedea: 11]. În pofida faptului că unii intelectuali și politicieni se străduie să ascundă de ochii lumii relațiile cordiale pe care le au între ei, acest lucru nu le reușește pentru că se vede cu ochiul liber cum majoritatea celor care ar fi trebuit să aibă grijă de sănătatea morală a societății sunt în slujba partidelor sau a anumitor lideri politici. Odată ce ei au acceptat bani pentru servicii ce contravin convingerilor lor personale, ei promovează, în mod inevitabil, interesele unui partid sau a unui politician ca pe propriile puncte de vedere. În această ordine de idei, intelectualitatea este vinovată în mod direct de schimbările negative, care se produc în societate.

Din păcate, retragerea masivă a intelectualității din politică la mijlocul anilor 90, a oferit posibilitatea celor cu bani prea mulți să sfideze valorile pentru care a luptat o întreagă națiune. Probabil, intelectualitatea autohtonă a fost redusă la tăcere printr-un proces de corupere sofisticată - titluri, premii, cadouri, decorații. Cele mai multe distincții au fost acordate anume în această perioadă, când au fost furate băncile, iar unii intelectual din domeniul științei și culturii au cântat osanale conducătorilor statului. Fiind aserviți regimului politic, indiferent de specificul acestuia, intelectualii au privit statul ca pe un protector veșnic generos, care le poate finanța opera, în schimbul fidelității față de liderii țării, uitând de funcțiile lor sociale: rolul intelectualității ca purtător și translator a culturii înalte, a principiilor, normelor și valorilor morale care ghidează comportamentul uman, a da dovadă de curaj în procesul de evaluare în mod public a evenimentelor cruciale care au loc în societate.

Însă, asumarea statutului de intelectual implică atât beneficii, cât și sacrificii. Din această cauză, intelectualii trebuie să aibă suficientă tărie de caracter încât să se poziționeze și împotriva curentului general de opinie, atunci când consideră că majoritatea alunecă într-o extremă sau alta. Scopul lor trebuie să fie binele comun, mai presus decât le dictează interesele personale. Indiferența intelectualității față de tot ce are loc în Republica Moldova ne face să constatăm că ea este vinovată de regresul țării noastre.

Societatea moldovenească se află într-o profundă criză morală, o criză mult mai cumplită și de o durată mult mai mare decât cea guvernamentală, politică sau economico-financiară. Această criză a fost generată de compromiterea celor care ar fi trebuit să reprezinte elita societății moldovenești: scriitori, jurnaliști, actori, muzicieni etc. În goană după favoruri și după bani, mulți intelectuali și-au asasinat personalitatea, și-au aruncat la gunoi principiile și valorile morale, au luat câte o bătă în mână și au început să lovească acolo unde le indică patronul.

În opinia noastră, totuși intelectualitatea poate și trebuie să devină o forță motrică autentică capabilă să asigure înscrierea transformărilor sociale din Republica Moldova pe un făgaș constructiv, al cărui punct final să fie edificarea unei societăți democratice autentice, integrarea în familia popoarelor europene, afilierea la valorile acestora – *unitate, comunicare, toleranță, solidaritate, respect, egalitate, pluralism, pace, democrație și libertate*. Însă, pentru a materializa aceste obiective, ea trebuie să respecte un șir de valori cardinale: *rațiunea; credința și încrederea în puterea ei; adevărul; simțul dreptății; atașamentul la valorile fundamentale ale umanității*, în primul rând, *la valorile morale general-umane*, care ar contribui în mod substanțial la îmbunătățirea și depășirea acestei stări de incertitudine și anomie ce domină în societatea noastră. Totodată, intelectualitatea trebuie să-și păstreze *obiectivitatea* pentru a sesiza anumite omisiuni ale clasei politice, pentru a servi ca un fel de cenzor față de unele manifestări care ar putea fi criticabile, iar poziția ei ar fi justificată de *imparțialitatea și echidistanța* față de clasa politică.

Bibliografie:

1. Boia, L. *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între 1930 și 1950*. București: Ed. Humanitas, 2013, 384 p.
2. Braga, M. *Inteligența: realitate și pretenții*. În: *Intelectualitatea Republicii Moldova în perioada de tranziție (sfîrs. sec. XX- încep. sec. XXI)*. Conf. Șt. interuniv.; materialele comunic. științ. 3 apr. 2007. Col. red.: Mihai Braga [et al.]. Chișinău: UTM, 2007, p. 5-9.
3. Burlac, V. *De ce tace intelectualitatea? ... când sunt conduși de neintelectuali...* Pe: Publica.md., 03 februarie 2012.

4. Capcelea, V. *Locul și rolul intelectualității în transformările sociale din perioada de tranziție postcomunistă*. În: „STUDII ȘI CRCETĂRI din domeniul științelor socio-umane” / referenți științifici: Monica Albu, Ionuț Isac, Călina Jugastru, Andrei Negru, Silviu G. Totelecan. Vol. 27. Cluj-Napoca: Ed. Limes & Argonaut, 2014, p. 233-241.
5. Capcelea, V. *Rolul intelectualității în societatea postmodernă*. În: „STUDII ȘI CRCETĂRI din domeniul științelor socio-umane” / referenți științifici: Monica Albu, Ionuț Isac, Călina Jugastru, Andrei Negru, Silviu G. Totelecan. Vol. 28. Cluj-Napoca: Ed. Limes & Argonaut, 2015, p. 422-431.
6. Capcelea, V. *Intelectualitatea în condițiile societății în tranziție*. În: „STUDII ȘI CRCETĂRI din domeniul științelor socio-umane” / referenți științifici: Monica Albu, Ionuț Isac, Călina Jugastru, Andrei Negru, Silviu G. Totelecan. Vol. 29. Cluj-Napoca: Ed. Limes & Argonaut, 2016, p. 67-75.
7. Debray, R. *Le Pouvoir intellectuel en France*. Ramsay, 1979. 277 p.
8. Duca, Gh. *Intelectualitatea de la Chișinău a apropiat victoriile anului istoric 1989*. În: Academos, Revistă de Știință, Inovare, Cultură și Artă, nr. 4(15), decembrie 2009, p. 3-6.
9. Pârvulescu, Cr. *Condiția intelectualului astăzi*. În: Cotidianul, 17 octombrie, 2006. Pe: http://www.cotidianul.ro/conditia_intelectualului_astazi-16823.html.
10. Rumleaschi, P. *Intelectualitatea Republicii Moldova, specificul dezvoltării ei în societatea postmodernă*. În: Intelectualitatea Republicii Moldova în perioada de tranziție (sfîrs. sec. XX - încep. sec. XXI). Conf. Șt. interuniv.; materialele comunic. științ. 3 apr. 2007. Col. red.: Mihai Braga [et al.]. Chișinău: UTM, 2007, p. 50-56.
11. *Tribunalul prostituatelor*. Pe: www.hotnews.md/m/articles/view.hot?id.../view.hot?id...

SECURITATEA ȘI TEHNOLOGIILE CONVERGENTE

Ion Sîrbu, dr. hab., șef.secție la Centrul
de Studii strategice de apărare și securitate
al Academiei Militare „Alexandru cel Bun”, Chișinău

The article inspects human security problems in the context of the appearance and development of convergent Nano-, Bio-, Info-, Cog-, Socio- technologies. The dichotomy of convergent technologies consists in implying a duality of results and applying them to humans and human evolution. These results may and should be beneficial for human corporality, psyche and spirituality. Though evil, negative and even fatal consequences are also real and possible. The application of these technologies may lead to the extinction of human species in its current size.

Therefore, these fast-findings show the need of Global Environmental Ethics, as a component part of ecosophy or philosophy of ecology. Ecosophy should contribute